

Автоматизація публічних бібліотек Польщі

(Погляд учасника VII загальнопольської конференції)

22 –24 листопада 2006 р. у приміщенні Національної бібліотеки Польщі (Бібліотека Народова у Варшаві) відбулася VII загальнопольська конференція «Автоматизація публічних бібліотек». Конференція була організована Публічною бібліотекою м. Варшави (центральною бібліотекою Мазовецького воєводства), Спілкою польських бібліотекарів та Національною бібліотекою Польщі¹.

У конференції взяли участь 180 представників бібліотек з усієї Польщі. Гостями конференції з України були працівники Львівської наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України, учасники Бібліотекознавчої сесії Міжнародної гуманітарної школи Центральної і Східної Європи, організованої при співпраці Осередку досліджень античних традицій Варшавського університету та ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України.

На конференції було виголошено 22 доповіді, в яких розглядалися правові аспекти доступу до електронної інформації, стан інформатизації бібліотек і можливості сучасних бібліотечних систем.

Учасників конференції привітав директор Національної бібліотеки Польщі пан Міхал Ягелло.

Із вступною доповіддю про роль публічних бібліотек у суспільному і технологічному е-підключенні до локальних мереж виступила професор Ягеллонського університету п. В. Піндлова. Вона наголосила, що бібліотеки повинні забезпечувати всім і кожному безпроблемний доступ до всіх комунікаційних матеріалів. Так повинно б бути в ідеалі. На практиці ж існує ряд суспільних і технологічних причин, які ізолюють людей від е-підключення. Зокрема, це – проблеми здоров'я, економічні проблеми, брак навиків, інші життєві преференції тощо. Доповідачка розглянула також питання пристосування бібліотек до потреб суспільства.

Перший день конференції був присвячений питанням загального стану комп'ютеризації публічних бібліотек Польщі, правовим аспектам доступу до електронної інформації, питанням охорони

авторських прав у світлі інформатизації бібліотек.

Серед інших доповідей вартий уваги виступ члена Комісії з автоматизації при Головному управлінні Спілки польських бібліотекарів (Zarządu Głównego ZG SBP) п. К. Віногородської «Стан комп'ютеризації публічних бібліотек», – це результат опрацювання анкетних досліджень, які проводяться щорічно вищезазначеною Комісією². У доповіді було проаналізовано 8 основних груп запитань, що стосуються стану комп'ютеризації воєводських публічних та малих публічних бібліотек, бібліотечних програм, комп'ютеризації бібліотечних процесів, оцифрування, фінансування комп'ютеризації, допомоги публічним бібліотекам нижчого рівня, перешкод у комп'ютеризації. У дослідженні за 2006 р. було додано кілька нових запитань, які стосувалися кількості комп'ютерів, доступних для читачів в обласних, міських і сільських публічних бібліотеках та кількості комп'ютерів із доступом до інтернету. Завдяки цим дослідженням доповідачці вдалося проаналізувати розвиток процесів упровадження нових технологій у публічних бібліотеках Польщі за період 2000–2006 рр. На підставі цих даних у представлених таблицях і графіках показано кількість запланованого і наявного комп'ютерного обладнання, його стан і вік, наявність локальної комп'ютерної мережі та доступу читачів до інтернету, кількість бібліотек, які мають свої інтернет-сторінки, застосування бібліотечних програм, ступінь комп'ютеризації бібліотечних процесів, фінансування комп'ютеризації воєводських, повітових, міських та сільських публічних бібліотек, реєстр бібліотечних програм, які застосовують у бібліотеках та кількість їх інсталяцій.

Виступи працівника Інституту права інтелектуальної власності Ягеллонського університету п. С. Станіславської-Кльоц та керівника Бібліотеки правничого бюро Lovells у Варшаві, секретаря комісії електронних видань Спілки польських бібліотекарів п. Б. Щепанської стосувалися правових аспектів доступу до електронної інформації та внесення попра-

¹ Щодва роки представники різних бібліотек Польщі збираються, щоб обговорити актуальні питання інформатизації та комп'ютеризації бібліотек.

² Такі дослідження проводилися цією Комісією в усіх воєводських бібліотеках вже з 2000 р., презентувалися на попередніх конференціях і публікувалися в матеріалах конференцій.

вок до закону про авторське право. Зокрема зазначалося, що розвиток цифрового середовища є загрозою для охорони авторських прав, оскільки на практиці авторське право обмежує можливість використання творів та інформації. Наголошувалося на необхідності впровадження технічного забезпечення, яке б обмежувало можливість створення копії електронних версій творів і їх розповсюдження. Розглядалися різні системи захисту авторських прав (DRM, Digital Rights Management) у чинному польському законодавстві та проблеми, які виникають при застосуванні.

Проблеми впровадження та охорони баз особових даних у контексті інформаційних систем у публічних бібліотеках розглянув п. К. Гурський у доповіді «Інформатизація бібліотек в світлі закону про охорону особових даних».

Другий день конференції був присвячений питанням можливостей різних комп'ютерних бібліотечних систем, проблемам застосування цих систем, розпорошених каталогів для малих публічних бібліотек, регіональних бібліотечних мереж, а також проблемам регіональної бібліографії в Польщі.

Аналіз можливостей різних комп'ютерних бібліотечних систем зробили працівник Інституту наукової інформації і бібліотекознавства п. В. Коляса та працівник Воеводської публічної бібліотеки в Кракові п. М. Кроль.

Проблеми застосування комерційних бібліотечних систем та систем, які знаходяться у вільному доступі, розглянув керівник відділу автоматизації Національного закладу ім. Оссолінських у Вроцлаві п. А. Радванський. Він проаналізував якість, досвід застосування, стабільність і розвиток цих систем.

Голова Федерації костельних бібліотек Польщі кс. К. Гонет поділився досвідом двох років використання програмної платформи FIDKAR, яка працює з протоколом Z39.50 і використовується для інтеграції різних баз даних без необхідності їх конверсії, для створення власних центральних каталогів, котрі об'єднують різні бібліотечні системи (MAK, LIBRA, PATRON, SOWA, HORIZON, VIRTUA та ін.), та для інтеграції OPAC із локальними базами даних.

Про створення розпорошеного каталогу для малих публічних бібліотек на прикладі бібліотек Мало-польського воєводства розповів п. В. Ковалевський з Воеводської публічної бібліотеки м. Кракова. Він повідомив, що для створення каталогу було використано FIDKAR, який у даному випадку був поділений на три окремі незалежні сервіси: BR@Ma (Бібліографія регіональна Мало-польщі), RKM (Розпорошений каталог Мало-польщі) та KR@K (Краківський розпорошений каталог). Доповідач запро-

понував у майбутньому залучити до проекту ще більше малих публічних бібліотек, наукові бібліотеки Кракова і Мало-польщі, та об'єднати їх із Мало-польською цифровою бібліотекою, яка є одним з елементів Мало-польської віртуальної бібліотеки.

Цікавою була доповідь директора Воеводської публічної бібліотеки «Книгозбірня Коперніканська» (м. Торунь) п. Т. Шиморовської, котра звернула увагу на проблему співпраці бібліотек у Куявсько-Поморському воєводстві та ознайомила з роботою інформаційно-бібліотечною системою INFOBIBNET (інформація, бібліотека, мережа), вказала на можливість використання INFOBIB у процесі підняття конкурентоспроможності регіону, підкреслила найважливіші функції, які вона повинна виконувати.

Проект «Поморська мережа регіональної інформації», який реалізується в рамках зінтегрованої програми операційного регіонального розвитку «Інфраструктура інформаційного суспільства» представив заступник директора Воеводської публічної бібліотеки ім. Й. Конрада Коженювського П. Браун. Продуктом проекту буде база локальної інформації, яка міститиме відомості про культуру, фольклор, досягнення, економічні можливості регіону, про бібліотеки і їх фонди. У рамках цього проекту планується також створення безплатних пунктів доступу до інтернету в бібліотеках Поморського воєводства.

На завершення другого дня конференції розглядалися проблеми створення регіональної бібліографії та її опрацювання за допомогою різних систем бібліотечного програмного забезпечення.

В останній день конференції відбулася дискусія на тему майбутнього цифрових бібліотечних збірок на прикладі вже існуючих репозитаріїв – Національної цифрової бібліотеки POLONA, Сльонської цифрової бібліотеки та Куявсько-Поморської цифрової бібліотеки. У дискусії взяли участь працівники Університетської бібліотеки м. Торунь, Бібліотеки Сльонського університету (м. Катовіце) та Національної бібліотеки Польщі (м. Варшава).

Працівник Інституту наукової інформації та бібліології Університету М. Коперніка в Торуню (Instytut Informacji Naukowej i Bibliologii UMK) п. М. Ковальська на основі анкетних даних проілюструвала значне пришвидшення процесу цифрової конверсії у польських публічних бібліотеках.

Обмін досвідом працівників польських бібліотек, зміст виступів та порушені проблеми були цікавими і актуальними для українських бібліотекарів.

Ірина ДЕРЖКО,

*мол. наук. співробітник
ЛНБ ім. В. Стефаника НАН України*